

UPPSALA UNIVERSITET
SOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN
Box 513
751 20 Uppsala

DSN = SOC. D102317. ATTITYD, DISP = SHR

Filnamnet i SPSS är ATTITYD

DE ÄLDRE I SAMHÄLLET

Hur uppfattar vi de äldre i samhället? Hur ser vi på pensioner och sociala förmåner för äldre? Hur skall samhällskakan fördelas mellan yrkesarbetande och pensionärer?

Detta är exempel på några frågor som skall besvaras av forskningsprojektet *Äldre i samhället — förr, nu och i framtiden*. Kunskaper om hur vi ser på dessa frågor är viktiga för vår gemensamma framtidsplanering.

För att kunna ge svar på dessa frågor har denna enkät sänts till ett slumpmässigt urval svenska innevånare i olika åldrar. Du tillhör en av dem som slumpmässigt valts att ingå i undersökningen. Vi vill således be Dig att medverka i denna undersökning genom att besvara frågorna i frågeformuläret och sända det åter i bilagda portofria svarskuvert. Du avgör givetvis själv om Du vill medverka eller ej, men vi vill framhålla att undersökningens vetenskapliga värde är starkt beroende av allas välvilliga medverkan.

Alla enkätsvar behandlas under anonymitetsskydd, och resultaten av undersökningen kommer endast att redovisas i tabeller och diagram, där det inte finns någon möjlighet att se vad enskilda personer svarat. Din anonymitet är helt skyddad.

Denna undersökning finansieras av Delegationen för social forskning vid Socialdepartementet och av den statliga Forskningsrådsnämnden. Undersökningen genomförs vid sociologiska institutionen, Uppsala universitet.

Eventuella frågor om undersökningen besvaras tisdag—torsdag kl. 9—11 per telefon 018/10 40 54.

Med vänlig hälsning

Lars Tornstam
Docent, projektledare

Enkät om De äldre i samhället

Vi ber Dig vänligen besvara följande frågor.
Sänd därefter in formuläret i det portofria
svarskuvertet.

7b. Hade Er familj det svårt ekonomiskt under Er uppväxttid?

- 1 Ja, absolut
2 Ja, i viss mån
3 Nej, knappast
4 Nej, absolut inte

8. Är Du religiös?

- 1 I mycket hög grad
2 I ganska hög grad
3 I ganska liten grad
4 Inte alls

9. Känner Du Dig nöjd eller missnöjd med Ditt hälsotillstånd?

- 1 Mycket missnöjd
2 Ganska missnöjd
3 Varken nöjd eller missnöjd
4 Ganska nöjd
5 Mycket nöjd

10. Hur ofta läser Du någon dagstidning?

- 1 Dagligen
2 Så gott som dagligen
3 Ett par gånger i veckan
4 Någon gång, då och då
5 Aldrig

11. Anser Du att det är någon mening med att bry sig om politik och samhällsfrågor?

- 1 Ja, absolut
2 Ja, i viss mån
3 Nej, knappast
4 Nej, absolut inte

12. Föredrar Du just nu något parti inom det borgerliga blocket (M, C, Fp) eller inom det socialistiska blocket (S, VPK) eller ingetdera?

- 1 Socialistiska blocket
2 Borgerliga blocket
3 Annat parti
4 Ingetdera

13. Vilket yrke/sysselsättning har Du för närvarande? Ange ett alternativ.

- 1 Studerande
2 Förvärsarbetande heltid
3 Förvärsarbetande deltid
4 Hemmafru
5 Pensionerad
6 Arbetslös
7 Annat

14. BESVARAS OM DU ÄR/VARIT FÖRVÄRSARBETANDE:

Nuvarande yrke (Om Du inte nu är yrkesverksam, men varit det tidigare, avses det yrke som Du huvudsakligen ägnat Dig åt).

Yrke

Hur lång tid har Du arbetat inom detta yrke?
..... år mån

06-09

1. Ditt födelseår

Kön:

- 1 Man
2 Kvinna

2. Hur lång utbildning har Du?

- 1 7 år eller mindre (t.ex. folkskola)
2 8-9 år (t.ex. enhetsskola, grundskola, realskola, folkhögskola)
3 10-12 år (t.ex. gymnasium, fackskola)
4 13 år eller mer (t.ex. universitetsstudier)

3. Civilstånd?

- 1 ogift
2 gift/sammanboende
3 skild
4 änka/änkling

4. Vilken typ av bostad bor Du i just nu?

- 1 Jordbruksfastighet
2 Villa, rad- eller kedjehus
3 Hyres- eller insatslägenhet
4 Annat:

5. I vilket län bor Du?

Hur vill Du beskriva den ort Du nu bor i?
Välj något av följande alternativ.

- 1 Stockholm, Göteborg, Malmö
2 Annan stad med mer än 10.000 innevånare
3 Annan tätort med mer än 3.000 innevånare
4 Landsbygd/glesbygd

6. I vilket län tillbringade Du största delen av Din uppväxttid fram till 15 års ålder?

..... län

Hur vill Du beskriva den ort Du tillbringade största delen av Din uppväxttid i?
Välj något av följande alternativ.

- 1 Stockholm, Göteborg, Malmö
2 Annan stad med mer än 10.000 innevånare
3 Annan tätort med mer än 3.000 innevånare
4 Landsbygd/glesbygd

7a. Upplevde Du att Du hade en varm och trygg uppväxttid?

- 1 Ja, absolut
2 Ja, i viss mån
3 Nej, knappast
4 Nej, absolut inte

Var det under Din uppväxt någon av Dina far- eller morföräldrar som Du hade så gott som daglig kontakt med?

- 1 Nej
2 Ja

10

11

12

13

14-15

16

17-18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29-30

31-32

33-34

FRÅGORNA 15 TILL 17 BESVARAS OM DU ARBETAR/ARBETAT INOM LÅNGVÅRDEN ELLER INOM DEN KOMMUNALA ÄLDREOMSORGEN. OM DU INTE GÖR DET → GÅ TILL FRÅGA 18

15. I hur hög grad innebär Ditt arbete att Du har direkt kontakt med gamla människor? Är Dina arbetsuppgifter sådana att de innebär direktkontakt med äldre?

- 1 helt och hållet
 2 till övervägande del
 3 lika mycket direktkontakt som andra uppgifter
 4 övervägande andra uppgifter
 5 uteslutande andra uppgifter

Då Du ser till det arbete Du utför, hur pass nöjd eller missnöjd är Du med Din lön? Tycker Du att lönen är

- 1 bra
 2 ganska bra
 3 vare sig bra eller dålig
 4 ganska dålig
 5 mycket dålig

16. Vilken var anledningen till att Du valde det här arbetet inom äldreomsorgen? Var det huvudsakligen för att... Välj ett alternativ.

- 1 det var det enda arbete som fanns
 2 Du var intresserad av att få hjälpa gamla människor
 3 Du ville ha ett arbete där man träffar mycket folk
 4 det var bra betalt
 5 Annat:

Skulle Du vilja byta arbetsuppgifter om Du fick en chans?

- 1 Nej
 2 Ja
 3 Vet ej

17. Här nedan följer ett antal frågor som rör Din uppfattning om Ditt arbete. Kryssa för varje fråga för det svarsalternativ som ligger närmast Din egen uppfattning.

	Ja, i hög grad 1	Ja, i viss mån 2	Nej, knappast 3	Nej, inte alls 4
39				
40				
41				
42				
43				
44				
45				

18. Här kommer nu några frågor om Dig själv. Kryssa för det svarsalternativ som stämmer bäst överens med Dig själv.

	Ja, i hög grad 1	Ja, i viss mån 2	Nej, knappast 3	Nej, inte alls 4
46				
47				
48				
49				
50				
51				
52				
53				
54				
55				

19. Har Du någon av Dina föräldrar, far- eller morföräldrar i livet?

- 1 Ja, förälder, föräldrar
2 Ja, mor-, farföräldrar
3 Nej, ingen av dessa

20. BESVARAS OM DU HAR NÅGON AV DINA FÖRÄLDRAR I LIVET

När talade Du senast med någon av Dina föräldrar?

- 1 för högst två dagar sedan
2 mellan tre dagar och en vecka sedan
3 mellan en och två veckor sedan
4 längre än två veckor sedan

Hur ofta brukar Du vanligen träffa och umgås med någon av Dina föräldrar?

- 1 dagligen
2 minst varje vecka
3 minst var 14:e dag
4 minst varje månad
5 några gånger per år
6 aldrig eller nästan aldrig

21. BESVARAS OM DU HAR NÅGON AV DINA FAR- ELLER MORFÖRÄLDRAR I LIVET

När talade Du senast med någon av Dina far- eller morföräldrar?

- 1 för högst två dagar sedan
2 mellan två dagar och en vecka sedan
3 mellan en och två veckor sedan
4 längre än två veckor sedan

Hur ofta brukar Du vanligen träffa och umgås med någon av Dina far- eller morföräldrar?

- 1 dagligen
2 minst varje vecka
3 minst var 14:e dag
4 minst varje månad
5 några gånger per år
6 aldrig eller nästan aldrig

22. Är det någon av Dina föräldrar, far- eller morföräldrar, som Du står så nära, att Du kan tala om allt – både bekymmer och glädjeämnen? Kryssa för den eller dem det gäller

- 1 far ej akt. — död
2 mor ej akt. — död
3 farfar ej akt. — död
4 farmor ej akt. — död
5 mormor ej akt. — död
6 morfar ej akt. — död
7 ingen av dessa

23. När samtalade Du senast med någon pensionerad person, som inte är Din släkting?

- 1 för högst två dagar sedan
2 mellan två dagar och en vecka sedan
3 mellan en och två veckor sedan
4 längre än två veckor sedan

Hur ofta brukar Du i vanliga fall på Din fritid träffa och umgås med någon person som är över 65 år, och som inte är Din släkting?

- 1 dagligen
2 minst varje vecka
3 minst var 14:e dag
4 minst varje månad
5 några gånger per år
6 aldrig eller nästan aldrig

24. Här nedan kommer 8 par av påståenden. För varje par av påståenden skall Du kryssa för det påstående som Du tycker är det viktigaste för just Dig i Ditt liv. Endast ett alternativ i varje par får väljas, även om Du tycker att också det andra alternativet är viktigt.

- 1 att leva ett bekvämt liv *eller* 70
2 att bli en vis människa
- 1 att kunna tänka logiskt *eller* 71
2 att kunna förlåta
- 1 att visa lydnad *eller* 72
2 att vara vidsynt
- 1 att få fred mellan alla länder *eller* 73
2 att uppleva sann vänskap
- 1 att leva i en skön och vacker värld *eller* 74
2 att leva för familjens bästa
- 1 att bli erkänd och uppskattad *eller* 75
2 att uppleva sann kärlek
- 1 att vara artig och väluppfostrad *eller* 76
2 att stå för vad man tror på
- 1 att inse att man inte är former än andra *eller* 77
2 att tro på den egna förmågan

56

57

58

59

60

61
62
63
64
65
66
67

68

69

25. Här kommer nu en rad påståenden, som Du skall ta ställning till. Avgör för vart och ett av påståendena om Du instämmer i, eller tar avstånd från vad som sägs i dem. Kryssa för det svarsalternativ som stämmer bäst överens med Din uppfattning.

		In-	In-		In-	In-	
		stäm-	stäm-		stäm-	stäm-	
		mer	mer		mer	mer	
		1	2		1	2	
78	De förvärvsarbetande måste tillåtas ha en högre levnadsnivå än pensionärerna	☐	☐	Det är framför allt samhället som bör sörja för att de äldres behov av vård och service blir tillgodosedda	☐	☐	93
79	Oavsett vad man gjort tidigare under livet bör alla pensionärer ha lika stort pensionsbelopp	☐	☐	Eftersom många äldre tidigare i livet haft det ekonomiskt sämre ställt, kan det vara riktigt att de i ekonomiskt svåra tider får behålla sin köpkraft medan andra får det sämre	☐	☐	94
80	Eftersom man betalar skatt för dagens pensionärer räknar man med att själv få det bra som pensionär	☐	☐	Den livserfarenhet dagens pensionärer har är knappast av något värde för dagens yngre generationer	☐	☐	95
81	När samhällsekonomin försämras måste både förvärvsarbetande och pensionärer dra åt svängremmen	☐	☐	Även om man betalar skatt för dagens pensionärer kan man inte räkna med att själv få det bra som pensionär	☐	☐	96
82	Den pension man uppbär bör stå i direkt proportion till den inkomst man haft	☐	☐	Det är framför allt barnen i de äldres familj som bör sörja för att de äldre får sina behov av vård och service tillgodosedda	☐	☐	97
83	Det är inte acceptabelt att pensionärerna behåller sin köpkraft i depressionstider, när andra får det sämre	☐	☐	Det känns tryggare om Sveriges riksdag består av yngre politiker	☐	☐	98
84	Pensionärer bör inte konkurrera med ungdomar om arbetena på arbetsmarknaden	☐	☐	Pensionärerna måste finna sig i att ha en lägre levnadsnivå än de förvärvsarbetande	☐	☐	99
85	Som pensionär har man samma rätt att ställa krav som de förvärvsaktiva	☐	☐	Som pensionär bör man känna tacksamhet mot de förvärvsarbetande, som genom sina skatter finansierar kostnaderna för pensioneringen	☐	☐	100
86	Det är naturligt att äldre personer är chefer över yngre	☐	☐	Ansvar för de äldres vård och service bör inte bara åvila samhället, utan också familjen, grannskapskretsen, kyrkan och andra organisationer	☐	☐	101
87	Det känns tryggare om Sveriges riksdag består av äldre politiker	☐	☐	Pensionärer och förvärvsarbetande skall ha lika stor del av samhällskakan	☐	☐	102
88	Genom att konsumera bidrar pensionärerna till att öka antalet sysselsättningstillfällen	☐	☐	Pensionärer bör i högre utsträckning beredas plats inom arbetsmarknaden, om de själva vill	☐	☐	103
89	Ingen politiker i riksdagen borde få vara äldre än 65 år	☐	☐				
90	En viktig uppgift för de äldre i samhället är att dela med sig av sin livserfarenhet till de yngre	☐	☐				
91	Man bör engagera pensionärer som frivillig obetald arbetskraft inom t ex socialtjänsten	☐	☐				
92	Det är naturligt att yngre personer är chefer över äldre	☐	☐				

26. Avgör för vart och ett av påståendena nedan om Du tror att det som sägs i påståendet stämmer med verkligheten eller ej — om det är rätt eller fel.

Rätt Fel
1 2

- 104 Mer än tio procent av ålderspensionärerna är sängbundna
- 105 Hälften av ålderspensionärerna har nedsatt hörsel, d v s svårigheter att uppfatta samtal mellan flera personer
- 106 Äldre arbetare råkar oftare ut för olycksfall i arbetet, jämfört med yngre
- 107 Närmare tre fjärdedelar av ålderspensionärerna umgås ofta med släkt och vänner
- 108 Nästan hälften av ålderspensionärerna känner sig ofta ensamma
- 109 Nästan hälften av alla ålderspensionärer känner leda och otillfredsställelse med sin situation
- 110 Mer än en fjärdedel av ålderspensionärerna bor omodernt
- 111 Mindre än hälften av ålderspensionärerna kan klara en oförutsedd utgift på 3.000:—
- 112 Mer än en fjärdedel av ålderspensionärerna äger, eller har på annat sätt tillgång till fritidshus
- 113 Mer än hälften av ålderspensionärerna har dåliga matvanor
- 114 Mer än var femte ålderspensionär är trångbodd
- 115 Mer än var tredje ålderspensionär bor i småhus
- 116 Mer än var femte ålderspensionär bor på institution

27. Hur tror Du att den vanlige ålderspensionärens köpkraft är, jämfört med genomsnittsvenskens?

- 1 mycket sämre köpkraft
2 något sämre köpkraft
3 lika stor köpkraft
4 något större köpkraft
5 mycket större köpkraft

117

28. Vilket av följande två påståenden stämmer bäst överens med Din uppfattning om ålderspensionerna?

- 1 Pensionerna är pengar som de nu yrkesaktiva av solidaritet betalar till de äldre.
2 Pensionerna är pengar som de äldre själva sparat ihop genom eget arbete tidigare i livet.

118

Hur tycker du att ålderspensionerna bör finansieras?

- 1 Genom att de yrkesaktiva av solidaritet betalar de äldres pensioner.
2 Genom att man själv sparar ihop till pensionen under den yrkesaktiva perioden av livet.

119

